

ŽMOGAUS TEISIŲ APSAUGA NACIONALINIO SAUGUMO KONTEKSTE

Doc. dr. Saulius Greičius

Prof. dr. Birutė Pranevičienė

Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo fakultetas

Santrauka. Pastaraisiais dešimtmečiais žmogaus teisių įgyvendinimo ir apsaugos klausimas yra tapęs demokratinių valstybių prioritetu. Kita vertus, nacionalinio saugumo užtikrinimas – būtina kiekvienos valstybės egzistavimo sąlyga. Neretai nacionalinio saugumo interesai suponuoja poreikį susiaurinti kai kurias žmogaus teises, pvz. Teisę į privataus gyvenimo neliečiamumą, teisę į asmens susirašinėjimo slaptumą ir pan.

Tradicinė saugumo koncepcija yra siejama su nacionalinio saugumo užtikrinimu. Pagal tradicinę saugumo sampratą, saugumo objektu laikoma valstybė, todėl pagrindinis valstybių dėmesys sutelkiamas į išorės grėsmes. Teigiama, jog svarbiausia yra apsaugoti valstybę nuo išorės agresijos, užtikrinti valstybės sienų bei institucijų apsaugą. Tuo pačiu užtikrinama ir žmogaus teisių apsauga. Tačiau pastebima, kad saugi valstybė nebūtinai reiškia ir saugius jos piliečius. Todėl žmogaus teisių apsaugos klausimas, siekiant užtikrinti nacionalinį saugumą, yra labai aktualus klausimas.

Pranešime pristatoma problema, susijusi su žmogaus teisių apsauga, kuomet nacionalinio saugumo užtikrinimo tikslais valstybėse numatomas tam tikrų žmogaus teisių apribojimas.

ĮVADAS

Šiuolaikinio pasaulio demokratinėse valstybėse visuotinai pripažįstama, jog žmogaus teisės – aukščiausia vertybė ir jų apsauga yra valstybių vidaus ir užsienio politikos prioritetas. „Dabartinėje teisės doktrinoje dominuoja nuostata, kad žmogaus teisės negali būti traktuojamos siauru nacionaliniu aspektu, jos yra universalios ne tik jas deklaruojant, bet ir taikant“¹. Individai, pasak Jack Donnelly, nepaisant to, kokias teises ar pareigas turi kaip piliečiai, šeimų nariai, darbuotojai ar bet kokios visuomeninės ar privačios organizacijos, ar asociacijos nariai, turi šias (žmogaus) teises, kitaip sakant 1948 m. Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos prasme, jie turi universalias teises.² Tačiau pastebima, jog neretai nacionalinio saugumo interesai suponuoja poreikį susiaurinti kai kurias žmogaus teises, pvz. teisę į privataus gyvenimo neliečiamumą, teisę į asmens susirašinėjimo slaptumą ir pan. Ir nors žmogaus teisės traktuojamos kaip neatimamos ir universalios, tuo pačiu pripažįstamas ir nacionalinio saugumo reikšmingumas, kaip būtina kiekvienos valstybės egzistavimo sąlyga.

¹ T.Birmontienė, E.Jarašiūnas ir kt., Lietuvos Konstitucinė teisė, Vilnius, 2002 m., 274 p.

² J.Donnelly, International Human Rights. Dilemmas in World Politics, University of Denver, Westview Press, Oxford, 1993, 19 p.

Tradicinė saugumo koncepcija yra siejama su nacionalinio saugumo užtikrinimu. Pagal tradicinę saugumo sampratą, saugumo objektu laikoma valstybė, todėl pagrindinis valstybių dėmesys sutelkiamas į išorės grėsmes. Teigiama, jog svarbiausia yra apsaugoti valstybę nuo išorės agresijos, užtikrinti valstybės sienų bei institucijų apsaugą. Tuo pačiu užtikrinama ir žmogaus teisių apsauga. Tačiau pastebima, kad saugi valstybė nebūtinai reiškia ir saugius jos piliečius. Todėl žmogaus teisių apsaugos klausimas, siekiant užtikrinti nacionalinį saugumą, yra labai aktualus klausimas.

Šio pranešimo tikslas – pristatyti problemas, susijusias su žmogaus teisių ribojimu, siekiant užtikrinti nacionalinį saugumą.

ŽMOGAUS TEISĖS BESIKEIČIANČIAME PASAULYJE

Žmogaus teisių sistema istoriškai kito ir plėtėsi. Pasak A.Vaišvilos, „Žmogaus teisių istorija – tai pirmiausia organizuoto žmonių gynimosi nuo valdžios ir nuo privačių asmenų ar jų susivienijimų savivalės bei agresijos istorija. Tai laike trunkanti kova dėl žmogaus orumo, dėl žmogiškai vertingo gyvenimo, dėl galimybės gyventi visuomenėje ir saugiai joje jaustis.“³

Tradiciskai, siekiant susisteminti, arba katalogizuoti žmogaus teises, jos skirstomos į trijų kartų žmogaus teises, atspindinčias istorinę žmogaus teisių raidą. Pirmosios kartos žmogaus teisės priskiriamos pilietinės ir politinės teisės (teisė gyventi, teisė į žmogaus orumą, teisė į laisvę ir lygybę, teisė į asmens neliečiamybę ir t.t.). Šios teisės yra įtvirtintos tiek Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje, tiek Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje. Teisės, priskiriamos pirmosios kartos žmogaus teisėms, nėra valstybės suteikiamos ar kitaip „dovanojamos“. Valstybės yra tik įpareigtos saugoti šias teises ir užtikrinti jų įgyvendinimą.

Antrosios kartos žmogaus teisių atsiradimas siejamas su XX a. pradžia. Joms priskiriamos ekonominės, socialinės ir kultūrinės žmogaus teisės (teisė dirbti, teisė imtis verslo, teisė į aprūpinimą nedarbo, ligos, invalidumo ir pan. atvejais, teisė į mokslą ir t.t.). Šios teisės skirtos garantuoti asmeniui bent minimalų socialinį saugumą. Antrosios kartos teisės padeda išlaikyti valstybėse socialinį stabilumą. Ekonominės, socialinės ir kultūrinės žmogaus teisės yra įtvirtintos Europos socialinėje chartijoje, Tarptautiniame ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių pakte, Tarptautiniame pilietinių ir politinių teisių pakte ir kt. Esminis pirmosios ir antrosios kartos žmogaus teisių skirtumas yra toks, jog ekonominių, socialinių ir kultūrinių žmogaus teisių įgyvendinimas priklauso nuo visuomenės, ekonomiškai

³ A.Vaišvila, G.Mesonis, Žmogaus teisės ir jų gintis, Vilnius, Lietuvos teisės akademija, 2000 m., 4 p.

pajėgiančios jas garantuoti. Pastebima pirmosios ir antrosios kartos teisių reikšmingumo suvienodinimo tendencija. Tarptautiniame ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių pakte teigiama, jog „laisvos žmogaus asmenybės, kuri naudojasi pilietinėmis bei politinėmis laisvėmis ir yra atsikračiusi baimės bei skurdo pančių, idealas gali būti įgyvendintas tik sudarius sąlygas kiekvienam žmogui naudotis savo pilietinėmis ir politinėmis bei ekonominėmis, socialinėmis ir kultūrinėmis teisėmis“.⁴ Kitaip sakant, siekiama įtvirtinti ekonominių, socialinių, kultūrinių, pilietinių ir politinių teisių nedalumą ir abipusę priklausomybę.

Trečiosios kartos žmogaus teisės yra vadinamos solidarumo teisėmis. Joms priskiriamos teisė į sveiką aplinką, teisė į taiką, mažumų teisės ir kt.

Visos aukščiau išvardytos teisės yra svarbios, siekiant užtikrinti žmogiškąją egzistenciją. Pasak Jack Donnelly, pats terminas „žmogaus teisės“ nurodo tiek šių teisių prigimtį, tiek šaltinį: tai yra teisės, kurias individas turi paprasčiausiai dėl to, kad jis yra žmogus⁵.

Paskutiniaisiais dešimtmečiais pastebimas prigimtinių teisių įtvirtinimas daugelio valstybių pagrindiniuose įstatymuose – konstitucijose, taip pat tarptautinėse sutartyse, etc. Ne išimtis ir Lietuvos Respublikos Konstitucija, kurios 18 straipsnyje nurodoma, jog žmogaus teisės ir laisvės yra prigimtinės.

Prigimtinių teisių idėjos buvo interpretuojamos T. Hobbes, J. Locke, J.J. Rousseau ir kitų darbuose. Žmogaus teisės iškeliamos virš valstybės, jos laikomos prigimtinėmis, neatsiejamomis nuo individo, ir valstybei nesuteikiama teisė jas kvestionuoti. Teisė grindžiama visuomeninės sutarties pagrindu prigimtinių teisių apsaugai įtvirtinti. Štai politinės filosofijos klasiku laikomo D.Locke nuomone, žmonės yra iš prigimties visi laisvi, lygūs ir nepriklausomi, todėl „nė vienas iš jų negali būti valdomas be jo paties sutikimo“⁶. Pagal jo teoriją, žmonės yra individai, verti besąlygiškos pagarbos ir pasitikėjimo. Valstybė turi ne suteikti jiems teises, bet apsaugoti tas teises, kurie jie turi savaime kaip lygūs ir laisvi.

⁴ Tarptautinis ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių paktas, Valstybės Žinios, 2002.08.02, Nr.: 77, Publ. Nr.: 3290

⁵ J.Donnelly, International Human Rights. Dilemmas in World Politics, University of Denver, Westview Press, Oxford, 1993, 20 p.

⁶ Dž.Lokas. „Esė apie pilietinę valdžią.“ Vilnius: Mintis, 1992, 85 p.

ŽMOGAUS PRIGIMTINIŲ TEISIŲ SANTYKIS SU SAUGUMO UŽTIKRINIMU

Pastaraisiais dešimtmečiais pripažįstama, jog tiek subjektyvaus, tiek objektyvaus saugumo lygis priklauso nuo žmogaus teisių įgyvendinimo ir apsaugos lygio. Preziuruojama, jog žmonės sutinka paaukoti menkesnės svarbos interesą vardan svarbesnio intereso apsaugojimo. Vienų vertybių paaukojimas, siekiant apsaugoti aukštesnes vertybes yra susijęs su žmogaus socializacijos procesais, individo patirtimi, sąlyginiais refleksais (stereotipais), auklėjimo socialinėse bendrijose rezultatais, socialine kontrole, etc. Jeigu individai sugebėtų išsaugoti visus savo interesus patys, vargu ar jie sutiktų “paaukoti” mažiau svarbius savo interesus. Todėl galima sakyti, kad žmonės tam tikra prasme yra priversti pasirinkti didesnes vertybes, sutikdami atsisakyti ne taip vertingų jų egzistencijai dalykų vardan didžiųjų vertybių apsaugojimo.

Kai kurie mokslininkai didžiausiomis vertybėmis, vardan kurių apsaugojimo žmonės sudaro visuomeninę sutartį, vadina prigimtines žmogaus teises, tokias kaip teisė į gyvybę, teisė į nuosavybę, teisė į privatumą, asmens neliečiamumą, orumą ir kt.⁷ Kitų autorių nuomone, kalbant apie valstybės poreikio pagrindimą, galima išskirti vieną vertybę – **saugumą**, kuri apima ir visus aukščiau minėtus nuo žmogaus neatsiejamas teises, be kurių žmogaus egzistencijos nebūtų galima vadinti žmogiškąja. Kaip pastebėjo B.Buzan, “saugumo sąvoką daug lengviau taikyti daiktams, negu žmonėms. Pavyzdžiui, pinigų saugumas banke priklauso nuo specifinės nesankcionuoto paėmimo grėsmės ar nuvertėjimo tikimybės”.⁸ Tačiau reikia pastebėti, jog materialinės vertybės dažniausiai gali būti pakeičiamos panašiomis. Todėl B.Buzan numato galimybę padidinti savininko nuosavybės teisės į tam tikrą materialinę vertybę saugumą, pavyzdžiui, apdraudžiant minėtą vertybę nuo praradimo, ir pan.

⁷ Jau Platono (428-347 pr.m.e.) ir Aristotelio (384-322 pr.m.e.) darbuose randame prigimtines teises sąvoką. Pagrindinių žmogaus teisių sąvokos raidai nemažai įtakos turėjo stoikų mokykla (IV a. pr.m.e.), prasidėjusi helenistiniu laikotarpiu ir vėliau išplitusi visoje Romos imperijoje. Nemažai prigimtinių teisių klausimu pasisakė Ciceronas (106-43 m. pr.m.e.), Tomas Akvinietis (1225-1274). Vėlesni mąstytojai taip pat vystė prigimtinių teisių teoriją: 1651 m. T.Hobsas parašė filosofinį veikalą "Leviatanas", kuriame teigė, jog žmonės sudaro tarpusavio sutartį, pagal kurią įsteigiama valstybė (civitas). Tai sutartis, pagal kurią žmonės, tapdami piliečiais atsisako visų savo teisių ir nusprendžia jų šaltiniu laikyti įsteigtąją valstybę, kuri tampa naujųjų įstatymų, o tuo pačiu ir naujųjų teisių autore: individų suverenumas atiduodamas į valdžios rankas, o pagrindinė valstybės funkcija - garantuoti saugumą. J.Lokas žengė dar toliau, teigdamas, jog valstybė, sukuriama žmonių sutartimi, yra pašaukta ne suteikti jiems teises, o apsaugoti tas, kurias jie turi savaime, kaip lygūs ir laisvi Dievo vaikai. Apie prigimtines teises taip pat rašė Ž.Ž.Ruso, G.W.F. Hėgelis ir daugelis kitų mąstytojų.

⁸ Buzan, B.. Žmonės, valstybės ir baimė. Vilnius: Eugrimas, 1997, 69 p.

Tačiau individų saugumo taip lengvai apibrėžti negalime.”Įvairūs veiksniai – gyvybė, sveikata, statusas, gerovė, laisvė – yra daug labiau komplikuoti, o kai kurie iš jų praradimo atveju iš viso negali būti atstatyti (gyvybė, kūno dalys, statusas).”⁹ Be to, “skirtingi individualaus saugumo aspektai dažnai yra priešaringi (nusikaltimų prevencija ar pilietinių teisių suvaržymas) ir suvaržyti objektyvių ir subjektyvių vertinimų (grėsmės realios ar įsivaizduojamos?) atskyrimo sunkumų”.¹⁰

Viena vertus, visuomenė padeda ir turi apsaugoti žmogų, užtikrinti jo saugumą plačiąja prasme, tačiau kita vertus, ta pati visuomenė gali tapti ir tampa grėsminga žmogui. Dauguma grėsmių individui kyla dėl to, kad žmonės gyvena socialinėje aplinkoje, kuri generuoja tam tikrą socialinį, ekonominį ir politinį spaudimą. Todėl, „valstybė tuo pat metu yra ir sprendimas, ir saugumo problemų šaltinis“.¹¹

NACIONALINIO SAUGUMO UŽTIKRINIMO IR ŽMOGAUS TEISIŲ RIBOJIMO PROBLEMOS

Pagal tradicinę saugumo sampratą, saugumo objektu yra laikoma valstybė. Literatūroje tai dažnai vadinama nacionaliniu saugumu arba valstybės saugumu. Tradicinė saugumo politika remiasi idėja, kad visi kiti visuomenės ar atskirų individų interesai yra subordinuoti valstybės interesams. Todėl svarbiausia yra apsaugoti valstybės sienas, institucijas, vertybes, žmones. Pagrindinis tikslas – apsaugoti valstybę nuo išorės agresijos, išsaugoti valstybės vientisumą.

Tradicinė saugumo koncepcija į valstybę žiūri kaip į pagrindinį subjektą, turintį užtikrinti savo paties saugumą, išgyvenimą. Įprastai saugumo strategijų kūrimas koncentruotas valstybinės valdžios institucijose ir netgi minėtų strategijų vykdymas retai įtraukia visuomenę. Tačiau derėtų pastebėti, kad saugi valstybė, nebūtinai reiškia saugius jos piliečius. Manoma, jog gyventojų apsauga nuo užsienio karinių užpuolimų – būtina, tačiau nepakankama žmonių saugumo užtikrinimo sąlyga.

Pernelyg suvaržant asmens teises, įstatymuose numatant galimybe jas apriboti, žmonės gali pradėti jaustis nesaugūs, požeidžiami. Štai, pavyzdžiui, pastaraisiais metais, iškilus terorizmo pavojui, valstybės numatė įvairių priemonių kovoti su terorizmu: numatant kliūtis terorizmo finansavimui. Lietuvoje buvo priimtas Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir

⁹ Ibid, 70 p.

¹⁰ Ibid, 70 p.

¹¹ Messari, N. „The State and Dilemmas of Security:the Middle East and the Balkans“, Security Dialogue, SAGE publications, 2002, Vol. 33(4), 416 p.

teroristų finansavimo prevencijos įstatymas¹², pagal kurį visa eilė valstybinių, o taip pat ir ne valstybinių institucijų (pvz. advokatai, notariai, auditoriai) privalo rinkti informaciją apie asmenis, siekiant užkirsti kelią galimam pinigų plovimui. Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos prie LR Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus įsakymu dėl notarams ir teisė atlikti notarinius veiksmus turintiems asmenims skirtų nurodymų, kuriais siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui, Notarams ar notarinius veiksmus atliekantiems asmenims pavesta pranešti FNTT apie įtartinus sandorius bei apie sandorius, kurių suma viršija penkiasdešimt tūkstančių litų.¹³

Panašiai ir valstybėje veikiančios kredito įstaigos turi imtis priemonių siekiant užkirsti kelią teroristų finansavimui.¹⁴ Kredito įstaigos privalo imtis priemonių ir nustatyti bei patikrinti kliento ir naudos gavėjo tapatybę šiais atvejais:

1. prieš pradėdant dalykinius santykius, t. y. prieš sudarant banko sąskaitos ar banko indėlio sutartis, teikiant vertybių saugojimo paslaugas, sudarant kitokias sutartis su klientu;
2. prieš atliekant vienkartinės ar kelias tarpusavyje susijusias pinigines operacijas arba sudarant sandorius, kurių suma viršija 15 000 eurų ar ją atitinkančią sumą užsienio valiuta, nesvarbu, ar sandoris atliekamas vienos ar kelių susijusių operacijų metu, išskyrus atvejus, kai kliento ir naudos gavėjo tapatybė jau yra nustatyta;
3. prieš keičiant grynuosius pinigus, jeigu keičiamų grynujų pinigų suma viršija 6 000 eurų ar ją atitinkančią sumą užsienio valiuta.

Taigi, daugybė subjektų renka informaciją apie asmenis, siekdami užkirsti kelią pinigų plovimui ar terorizmo finansavimui, sykiu tam tikra prasme įsiverždami į tų asmenų privataus gyvenimo erdvę. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 22 straipsnis įtvirtina asmens teisę į privataus gyvenimo neliečiamumą. Privatus gyvenimas bendrąja prasme yra suprantamas kaip asmens sritis, į kurią niekas negali įsikišti be asmens sutikimo. Teisės į privatą gyvenimą evoliucionavimas į savarankišką teisės ginamą vertybę buvo pagrįstas žmogaus, kaip socialinės būtybės, poreikiu apsaugoti nuo nepagrįsto kitų asmenų kišimosi į asmeninius

¹² Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymas, Valstybės Žinios, 1997.07.04, Nr.: 64, Publ. Nr.: 1502; Valstybės Žinios, 2008.01.24, Nr.: 10, Publ. Nr.: 335

¹³ Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus įsakymas dėl notarams ir teisė atlikti notarinius veiksmus turintiems asmenims skirtų nurodymų, kuriais siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui, patvirtinimo, Valstybės Žinios, 2005.07.07, Nr.: 83, Publ. Nr.: 309, 9 ir 13 str.

¹⁴ Lietuvos banko valdybos nutarimas Dėl kredito įstaigoms skirtų nurodymų, kuriais siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui ir (ar) teroristų finansavimui, Valstybės Žinios, 2008.05.31, Nr.: 62, Publ. Nr.: 2374; Valstybės Žinios, 2008.06.05, Nr.: 64

reikalus. Todėl, vertinant teisės aktus, skirtus terorizmo finansavimo prevencijai, o sykiu ir nacionalinio saugumo užtikrinimui, konstitucinės teisės požiūriu, iškyla keletas klausimų:

1. Ar tikrai būtina rinkti tokiai daugybei subjektų tokį kiekį informacijos? Ar iš tiesų numatytos priemonės yra proporcingos siekiamam tikslui? Tiek valstybės institucijoms, tiek ne valstybės institucijoms atsiranda pareiga rinkti informaciją apie kitus asmenis, apie jų atsiskaitymus, giminystės ryšius, sudaromus sandorius, keičiamus pinigus, etc., o tos pareigos atlikimas tiek iš valstybės institucijų, tiek iš ne valstybės institucijų pareikalauja didelių kaštų.
2. Ar tikrai pakankamai aiškiai numatyta, kaip surinkta medžiaga yra saugoma, naudojama ir naikinama ir kas būtų atsakingas, jeigu informacija nebūtų tinkamai saugoma bei kiltų pavojus, kad galėtų būti atskleista tretiesiems asmenims.

Tenka pastebėti, jog iki šiol Lietuvoje nebuvo daryti tyrimai, kiek tikslinga suvaržyti asmens privataus gyvenimo neliečiamumą numatant pareigą įvairiems subjektams rinkti informaciją apie asmenų sudaromus sandorius, giminystės ryšius, keičiamą valiutą, turimus indėlius ir pan. Iki šiol taip pat nebuvo daryti ir tyrimai, kiek Lietuvos gyventojai gali dalyvauti teroristinėje veikloje, kiek realus teroristų finansavimo iš Lietuvos pavojus. Be to, taip pat nėra tyrinėta, kiek Lietuvos žmonės jaučiasi nesaugūs dėl tos aplinkybės, kad daugybė subjektų renka, saugoja ir perduoda kitiems informaciją apie jų privatų gyvenimą.

IŠVADOS

1. Prigimtinės žmogaus teisės yra įtvirtintos daugelio valstybių pagrindiniuose įstatymuose – konstitucijose, taip pat tarptautinėse sutartyse. Valstybė traktuojama ne kaip suteikianti, bet kaip privalanti apsaugoti žmogaus teises, kurias jie turi savaime kaip lygūs ir laisvi.
2. Valstybė yra pagrindinis žmogaus teisių įgyvendinimo garantas, nes būtent jai tenka pagrindinis vaidmuo užtikrinant žmogaus teises. Tačiau tuo pačiu, pastebima, kad valstybė su savo galia, institucine sistema, gali tapti ir grėsmės žmogaus teisėms šaltiniu.
3. Tiek subjektyvaus, tiek objektyvaus saugumo lygis priklauso nuo žmogaus teisių įgyvendinimo ir apsaugos lygio. Prigimtinių žmogaus teisių, tokių, kaip teisė į gyvybę, teisė į nuosavybę, teisė į privatumą, asmens neliečiamumą, orumą ir kt., užtikrinimas tiesiogiai susijęs su saugumo vertybe. Siekiant užtikrinti saugumą, žmonės linkę apriboti tam tikras prigimtines teises. Tačiau iškyla saugumo fetišizavimo pavojus, dėl

kurio žmogaus teisės gali būti suvaržomos pernelyg daug, neproporcingai siekiamam saugumo užtikrinimo tikslui.

4. Nacionalinio saugumo objektu yra laikoma valstybė, todėl dominuoja nuostata, jog visuomenės ar atskirų individų interesai yra subordinuoti valstybės interesams. Tokiu būdu, valstybė, o ne žmogus, tampa pagrindiniu saugumo politikos tikslu. Ypač ryškus žmogaus teisių reikšmingumo sumažėjimas matyti kovos su terorizmu ar terorizmo finansavimu kontekste.
5. Daugybė subjektų renka informaciją apie asmenis, siekdami užkirsti kelią terorizmo finansavimui, sykiu tam tikra prasme įsiverždami į tų asmenų privataus gyvenimo erdvę. Prieinama išvados, jog nėra pagrįsta būtinybė tokiai daugybei subjektų rinkti tokį kiekį informacijos, nes nėra aišku, ar numatytos priemonės yra proporcingos siekiamam tikslui.

LITERATŪRA

1. T.Birmontienė, E.Jarašiūnas ir kt., Lietuvos Konstitucinė teisė, Vilnius, 2002 m..
2. J.Donnely, International Human Rights. Dilemmas in World Politics, University of Denver, Westview Press, Oxford, 1993.
3. A.Vaišvila, G.Mesonis, Žmogaus teisės ir jų gintis, Vilnius, Lietuvos teisės akademija, 2000 m.
4. Tarptautinis ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių paktas, Valstybės Žinios, 2002.08.02, Nr.: 77, Publ. Nr.: 3290.
5. J.Donnely, International Human Rights. Dilemmas in World Politics, University of Denver, Westview Press, Oxford, 1993.
6. Dž.Lokas. "Esė apie pilietinę valdžią." Vilnius: Mintis, 1992.
7. Buzan, B. Žmonės, valstybės ir baimė. Vilnius: Eugrimas, 1997.
8. Messari, N. „The State and Dilemmas of Security: the Middle East and the Balkans“, Security Dialogue, SAGE publications, 2002, Vol. 33(4).
9. Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymas, Valstybės Žinios, 1997.07.04, Nr.: 64, Publ. Nr.: 1502; Valstybės Žinios, 2008.01.24, Nr.: 10, Publ. Nr.: 335.
10. Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus įsakymas dėl notarams ir teisė atlikti notarinius veiksmus turintiems asmenims skirtų nurodymų, kuriais siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui, patvirtinimo, Valstybės Žinios, 2005.07.07, Nr.: 83, Publ. Nr.: 309, 9 ir 13 str.
11. Lietuvos banko valdybos nutarimas Dėl kredito įstaigoms skirtų nurodymų, kuriais siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui ir (ar) teroristų finansavimui, Valstybės Žinios, 2008.05.31, Nr.: 62, Publ. Nr.: 2374; Valstybės Žinios, 2008.06.05, Nr.: 64

HUMAN RIGHTS' PROTECTION IN THE CONTEXT OF NATIONAL SECURITY

Doc. dr. Saulius Greičius

Prof. dr. Birutė Pranevičienė

Mykolas Romeris University Faculty of Public Security

Summary. In recent decades, human rights implementation and protection has become a priority of democratic states. On the other hand, national security is necessary condition for the existence of each state. Often the interests of national security imply the need to restrict certain human rights, for example, right to privacy, right to personal correspondence, etc.

The traditional concept of security is related to national security. According to the traditional concept of security, the state is considered as an object of security, so the main focus is on external threats. The most important thing is to protect the state against external aggression and to ensure security of state's borders and institutions. Thus protection of human rights is guaranteed at the same time. Today all security discussions demand incorporation of the human dimension. However, it is noted that safe state does not necessarily mean safe citizens. Therefore, the human rights issue in order to ensure national security is a highly topical issue.

This paper presents the problem of ensuring human rights, when the states make restrictions of human rights in order to ensure national security.